

NÄKÖKULMIA MUUN SYYN
PERUSTEELLA JÄRJESTETTÄVÄÄN
ERITYISOPETUKSEEN

Eriyisopetuksen teemapäivä
Jyväskylä ammattikorkeakoulu
16.3.2011

Seija Kärki
YTL, sosiaalityöntekijä,
Opiskelijahuollon koordinaattori

Luennon teemat

1. Tutkimustuloksia ja pohdinnan aiheita muulla syyllä erityisopetusta saavien opiskelijoiden HOJKSeista
2. Muusyylläisen nuoren profiili kuraattorin asiakkaana – haasteet ja mahdollisuudet erityisopetukselle.
3. Muusyylläisten opiskelijoiden tukeminen tutkimustulosten valossa.
4. Koulupudokkuus, opiskelukyky ja kuntoutuminen.
5. Näkökulmia opiskelijuuteen.

Tehdään yhdessä hyvä päivä!

Mikä ihmeen muu syy?

*Sillo ois jonkun pitäny ruveta
ihmettelemään koulusta että
miks minä en tuu kouluun ja soittaa että
”saatana, miksi, mikä oli homman
nimi?” (Nurmi 2010, 88)*

Nurmi, Pirkko. 2009. Opettaja kouluhyvinvoinnin edistäjänä. Toisen asteen opettajat dialogisuutensa ja autenttisuutensa sääntelijöinä. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteen 170. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalipsykologian laitos. Kuopio.

Seija Kärki
Kuopion yliopisto
Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos
SOSNET, 2009

KURAATTORINTYÖ
AMMATILISESSA
OPPILAITOKSESSA

Kuntouttavan sosiaalityön
näkökulma erityisopiskelijoiden
tuen tarpeen arviointiin

Tutkimuksen synty-ympäristö

- Tutkimus on ajankohtaisempi valmistuessaan kuin alkaessaan
  - Jokela – Kauhajoki
  - Kaste 2008 – 2011
- Opiskelijahuollon kansallinen arviointi
- Itä-Suomen alueellinen AMIS-kuraattoriverkosto – pioneeriryhmä
- Kuraattoreiden kelpoisuus-keskustelu

Tutkimuksen lähtökohdat

- Kuraattorin työtä ohjaavan tiedon vähäisyys ja hajanaisuus, ammattialan näkymättömyys

=> tarve yhtenäiseen tietoon, työhön ohjaukseen

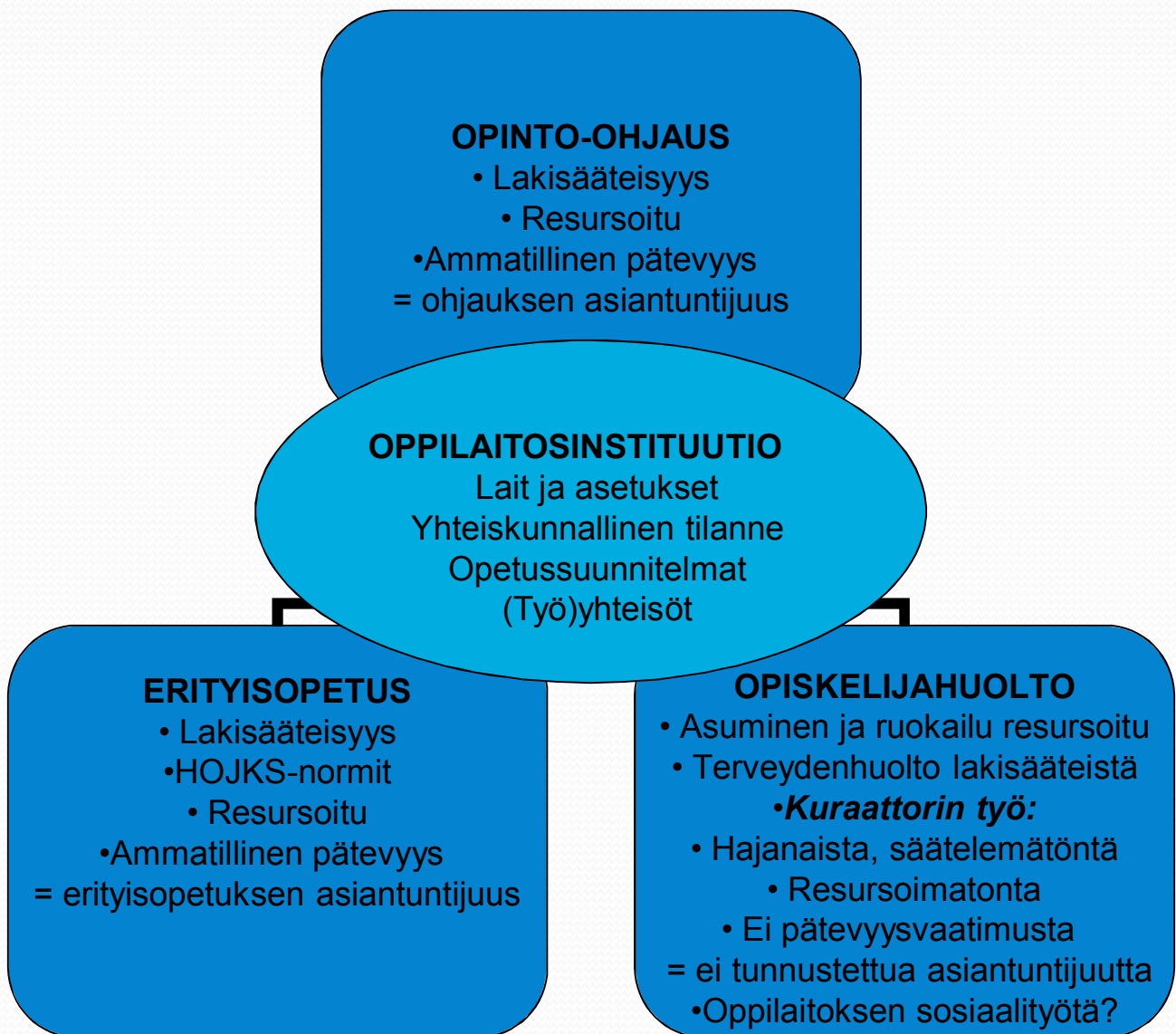
- Erityisopetusta koskeva lainsäädäntö edellyttää opiskelijahuollon palveluiden järjestämistä

=> mitä se tarkoittaa kuraattorin työlle?

- *Oma kokemus* kuraattorin hiljaisesta tiedosta, jonka avulla opiskelijaa voidaan tukea

=> kuraattorin tiedon ja osaamisen tekeminen näkyväksi

Kuraattorin työn asema oppilaitoksessa

Tutkimuskysymykset

1. Millainen on ammatillisessa oppilaitoksessa työskentelevän kuraattorin *psykososiaalinen työprosessi* kuntouttavan sosiaalityön näkökulmasta?
2. Millaisiin asioihin vastaanotolla asioivat muulla syyllä erityisopetusta saavat opiskelijat tarvitsevat kuraattorin tukea?

Alaongelmat

1. Kuraattorin osallistuminen HOJKS-prosessiin, asiakkuuden syntyminen ja tuen tarpeen taustalla olevat syyt.
2. Millä psykososiaalisen työn välineillä kuraattori on tukenut opiskelijaa?
3. Onko muulla syyllä erityisopetusta saavien opiskelijoiden kanssa tehtävä työ välineineen yleistettävissä koskemaan kaikkea kuraattorin asiakastyötä?

Tutkimuksen teoreettiset sitoumukset

- Psykososiaalinen sosiaalityö kuntouttavan sosiaalityön näkökulmasta
- Käytäntötutkimus
- Tapaustutkimus
- Realistinen tutkimusote

Tutkimusaineisto

Kolme aineistoa:

1. Kaikki 12 / muu syy -perusteiset HOJKS:it yhden vuoden ajalta yhdestä ammatillisesta oppilaitoksesta = 128 kpl
2. Strukturoitu haastattelu kuraattoreille asiakkaaksi tulleista ”muusyylläisistä” 1.vuoden opiskelijoista = 52 kpl, (24 oli tullut asiakkaiksi) + 9 kpl 2.- 4. vuoden yhden kuraattorin vastaanotolla asioineita opiskelijoita
3. Ryhmähaastattelu kuraattorille edellisistä aineistoista nousseiden tietojen pohjalta

Aineiston analyysi

- HOJKSeista kvantitatiivinen analyysi (sisällön erittely, redusointi, abstrahointi-> käsitteet) SPSS-ohjelman avulla
- Strukturoiduista haastatteluista kvantitatiivinen analyysi kuten edellä
- Ryhmähaastattelussa teoria-sidonnaisuus psykososiaalisen työn malliin, abduktiivinen analyysi (=aineisto suhteutetaan olemassa oleviin malleihin ja kategorioihin), litterointi ja koodaaminen

Muulla syyllä annettavan erityisopetuksen perustelut

Peruste	N = 128	N = 33
Kaikki / kuraattorin asiakkaat	%	%
1. Aikaisempi erityisopetus	5	0
2. Erityisopetuksen tarve	7	4
3. Oppimisen ja keskittymisen vaikeudet	20	20
4. Opintojen riittämätön eteneminen	12	11
5. Opiskeluun liittyvät vaikeudet	10	13
6. Ohjauksen ja tuen tarve	15	6,5
7. Sitoutumattomuus opintoihin	10	13
8. Sosiaaliset syyt	13	22
9. Terveydelliset syyt	5	8,5
10. Muut syyt	3	2

1. Miksi erityisopetus annetaan muulla syyllä?
2. Mihin asioihin opiskelija tarvitsee tukea?
3. Miten opiskelijaa tuetaan?

<..\Lisuri\Tuloksia\Kaikki taulukot.rtf>

HOJKS-tekstit

Tuen tarpeen perustelu %	Kaikki N=108	Kuraattorin asiakkaat N=27
Pedagoginen	44,5	36
Ohjauksellinen	34,5	31
Opiskelijahuollollinen	18	31
Muu	3	2

Opiskelijan tuettavat asiat %	Kaikki N=117	Kuraattorin asiakkaat N=29
Pedagoginen	62	40
Ohjauksellinen	22	32
Opiskelijahuollollinen	16	28

Opiskelijalle annettavat tukitoimet %	Kaikki N=86	Kuraattorin asiakkaat N=23
Pedagoginen	34	25
Ohjauksellinen	55	56
Opiskelijahuollollinen	8	19
Muu	3	0

Opintojen tilanne 1. opintovuoden jälkeen

Tilanne arviointihetkellä	Kaikki	%	Kuraattorin asiakkaat	%
Opinnot etenevät päätoimisesti	64	50	14	42,5
Viivästynyt opinnoissaan	41	32	8	24,5
Vaihtanut alaa	7	5,5	4	12
Keskeyttänyt opinnot väliaikaisesti	4	1,5	0	0
Lopettanut opinnot, ei opinto-oikeutta	14	11	7	21
Yhteensä	128	100	33	100

Kuraattorin osallistuminen HOJKS-prosessiin ja opiskelijan opintojen eteneminen

Tilanne ensimmäisen vuoden lopussa / opiskelijat, joiden HOJKS:n laatimiseen kuraattori osallistui		%
Opinnot etenevät päätoimisesti	3	50
Viivästynyt opinnoissaan	2	33
Vaihtanut alaa	1	17
Keskeyttänyt opinnot väliaikaisesti	0	0
Lopettanut opinnot, ei opinto-oikeutta	0	0
Yhteensä	6	100

Muusyyläisten erityisopiskelijoiden kuraattorin tuen tarpeet

1. Sosiaaliset asiat	50,5%	
• Elämänhallintaan liittyvät asiat		24%
• <i>Elämän perusasiat: (uni, ruokailu, hygienia, vuorokausirytm, aikataulut)</i>		
• <i>Itsenäiseen asumiseen liittyvät asiat</i>		
• <i>Talouteen liittyvät asiat</i>		
• <i>Arkipäivän asioissa avustaminen (herättäminen, ruokailuun osallistuminen, käytännön asioiden hoitaminen)</i>		
• Sosiaalisiin suhteisiin liittyvät asiat		13 %
• <i>Perheen tilanteeseen liittyvät asiat</i>		
• <i>Yksinäisyyteen, syrjäytymiseen, liittyvät asiat</i>		
• <i>Seurusteluun, ihmissuhteisiin liittyvät asiat</i>		
• <i>Epäsosiaalinen käytös, asenne</i>		
• Lastensuojeluasiat	7,5%	
• Päihteidenkäyttöön liittyvät asiat		
• Palveluohjaus	6 %	
• <i>Palveluohjaus: ohjaaminen ja neuvominen</i>		
• <i>Palveluohjaus: avustaminen ja yhdessä tekeminen</i>		
2. Terveydelliset asiat	9,5%	
• Fyysiseen terveyteen liittyvä asia		
• Psyykkiseen terveyteen liittyvä asia		
• Hoitoonohjaaminen		
3. Opintoihin ja opiskeluun liittyvät asiat		28 %
• Poissaolot		
• Suorittamattomat opinnot / etenemättömyys opinnoissa		
• Oppimisen vaikeudet		
• Oppimisen seuranta, ohjaus, orientoiminen		
4. Motivaation puutteeseen liittyvät asiat		12 %
• Motivaation puute		
• Väärä alavalinta		

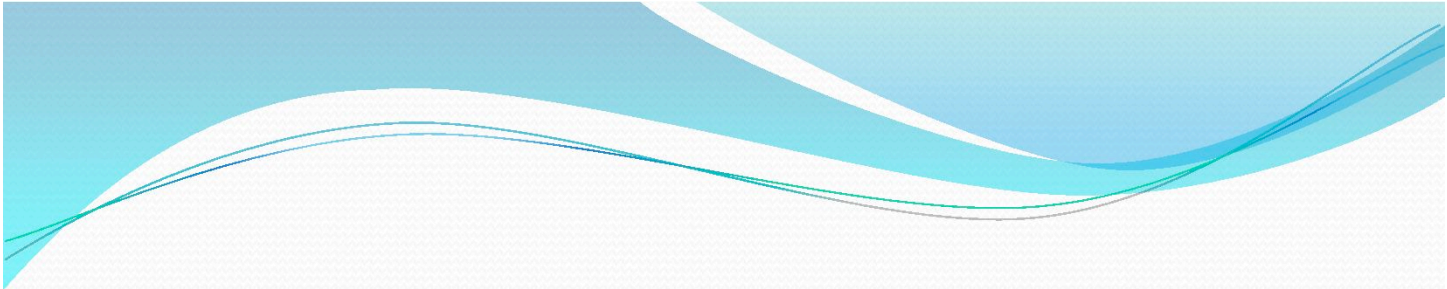
Kuraattorin psykososiaaliset työmenetelmät

1. Tilanteen kartoitus, keskustelu ja motivoitikeskustelu.
2. Avustaminen asiatasolla.
3. Asioinnissa avustaminen.
4. Ohjauskeskustelu alan vaihtamisesta, opintojen lopettamista tai keskeyttämistä.
5. Osallistuminen opiskelijan asiaa koskevaan tilaisuuteen oppilaitoksen edustajana oppilaitoksen ulkopuolella
6. Hoitoon ohjaaminen.
7. Työkunnan tukeminen.

Muusyylläinen erityisopiskelija kuraattorin asiakkaana

- 24 (19 %) muulla syyllä erityisopetusta saavista opiskelijoista tuli 1. vuoden aikana kuraattorin asiakkaiksi.
- Kuraattorin asiakkaiksi tulleista opiskelijoista
  - 22 % oli asioinut yli viisi kertaa
    - 44 % oli asioinut kolmesta viiteen kertaan,
    - 34 % oli käynyt yhden tai kaksi kertaa ja
- Erityisopiskelijoista
  - 52 %:lla kyse oli viidestä tai useammasta asiasta, joita kuraattorin vastaanotolla selviteltiin,
  - 27 %:lla oli kolmesta neljään asiaa ja
  - 21 %:lla vain yksi tai kaksi asiaa, joihin opiskelija tarvitsi kuraattorin apua.
  - => moniongelmaisuus

-
- Tuen tarve tunnistetaan ajoissa, mutta sitä ei aina osata tai voida nimetä oikein.
  - Kuraattorin osallistuminen HOJKS-prosessiin muulla syyllä erityisopetusta annettaessa vähentää opintojen keskeyttämistä ja lopettamista.
  - Kuraattoria pidetään ”taikatemppujen tekijänä”, jonka pitäisi pystyä vastaamaan tilanteisiin, joiden on annettu kehittyä liian vaikeiksi.
  - Kuraattori on usein se ketjun viimeinen toimija, joka ottaa tilanteen haltuun rauhoittaen sen niin, että arkinen koulutyö voi jatkaa.

Kuraattorin osaaminen ja ammatti-identiteetti

- Työssä korostuu opiskelijan kohtaamisen ja kontaktin saamisen merkitys auttamisen onnistumisen edellytyksenä. Vuorovaikutussuhde!
- On pystyttävä pitämään kiinni omasta sosiaalisesta työotteestaan ja näkökulmastaan pedagogisessa ympäristössä.
- Kuraattorin työtapaa kuvattiin persoonasta lähteväksi tapauskohtaiseksi työskentelyksi.
- Yhteistä kaikkien työskentelylle oli lähtötilanteen arvioiminen ja etenemissuunnitelman tekeminen.
- Kuraattorin työssä tarvitaan vahvaa ammatti-identiteettiä ja osaamista, jossa korotuvat
  1. Sosiaalinen työote
  2. Vahva substanssiosaaminen
  3. Oppilaitosympäristön tuntemus
  4. Yhteisöllisyys

Keskeiset teesit kuraattorityölle

- Kuraattoreiden tulisi osallistua HOJKS-prosessiin silloin, kun opiskelijan tuen tarpeen taustalla on sosiaalisia syitä, *erityisesti jos opiskelijalle annettavaksi tueksi suunnitellaan kuraattorin palveluita.*
- Kuraattori tekee tarvittaessa sosiaalisen tilanteen arvion ja *sosiaalisen diagnoosin*, johon sisältyy asioiden, tapahtumien, tilanteiden ja ihmisten ymmärtäminen vallitsevissa suhteissaan.
- Kuraattorin työ on opiskelijan opiskelukuntoa korjaavaa ja ylläpitävää sekä koulutuksesta ja yhteiskunnasta syrjäytymistä ehkäisevää työtä, jota tehdään laajasti verkostoituneella työotteella.
- Kuntouttavan sosiaalityön tavoite oppilaitoksessa on *riittävän hyvässä opiskelukunnossa oleva opiskelija*, joka pystyy itse huolehtimaan elämästään ja opinnoistaan sekä opetussuunnitelman perusteiden että inhimillisesti hyvänä elämänä pidettyjen kriteereiden mukaisesti.

Keskeistä erityisopetukselle

- Ensimmäisen vuosikurssin erityisen tärkeät erityisopiskelijat: 1/5-säännöt
  - 1/5:lla on HOJKSiin kirjattu opiskelijahuollolliset tukitoimet
  - 1/5 muulla syyllä erityisopetusta saavista opiskelijoista tulee kuraattorin asiakkaiksi 1. opintovuoden aikana
  - 1/5 tarvitsee yli 5 käyntikertaa asioidensa hoitamiseen
  - 1/5 heistä lopettaa opintonsa 1. opintovuoden aikana
- Kuraattorin osallistuminen muu syy –HOJKSin laadintaan -> kukaan ei lopettanut
- Kolmasosa muun syyn perusteella järjestettävästä erityisopetuksesta kohdennetaan ilman suunnittelua:
  - => resurssikysymys,
  - => oikeusturvakysymys.
- Ristiriidat erityisopetuksen perusteiden, tuen tarpeen ja annettavan tuen välillä
- Oppilaitoksen ulkopuolisen tuen mahdollisuuksien hyödyntäminen

- Vuosivaihtelut HOJKSeissa
  - ❖ Lisäkoulutus
  - ❖ Opiskelija-aineksen vaihtelut
  - ❖ Työkäytäntöjen muutokset
- Jo yhden HOJKSin laatijan työkäytäntöjen muutos vaikuttaa yksikön tulokseen
- HOJKS-tautofonia
- Muusyylläisen kuraattorin asiakkaan moniongelmaisuus: puolet tuettavista asioista sosiaalisia -> vaikutus erityisopetuksen järjestämiseen ?
- Kuraattorityön huomioiminen HOJKSissa (mm. hoitoonohjaukset)

Tulosten tulkinta suhteessa opetussuunnitelmatutkimukseen

Kaija Miettinen (2008)

Opetussuunnitelmat ja erityisopetus
ammattillisessa
perustutkintokoulutuksessa.

Asiakirja- ja kyselytutkimus
opetussuunnitelman perusteiden
mukaisesta ammatillisesta
erityisopetuksesta.

Akateeminen väitöskirja. Tampereen
yliopisto. Kasvatustieteiden laitos.
Tampere.

Miettisen ja Kärjen tutkimusten perusteella
ammattillisen koulutuksen erityisopetus profiloituu:

1. Oppimisen vaikeuksiin
2. Yksilöllisten ohjausresurssien tarpeeseen
3. Kehitysvammaisuuteen
4. Massiiviseen sosiaalisten syiden kaatoluokkaan ”MUU SYY”

Miettisen ja Kärjen tutkimusten yhtenevät johtopäätökset

1. HOJKSin kirjausten epämääräisyys, käsitteiden tulkintaerot
2. Ristiriita tuen tarpeen ja annetun tuen välillä
3. Leimaamisen pelko voi vaikuttaa erityisopetuspäätökseen
4. OPSit toimivia, mutta niiden mukaan ei toimita
5. Ohjaus painottuu erityisopetuksen menetelmänä
6. Annetun tuen sattumanvaraisuus ja intuitiivisuus, jolloin ”opiskelijan erityisopetuksen järjestämistä voivat ohjata kulttuuriset, poliittiset ja taloudelliset tekijät eivätkä opiskelijan henkilökohtaisen tuen tarpeet.”
7. Toimintakulttuurit vs. erityisopiskelijan mahdollisuus päästä / olla opiskelijana.
8. Ryhmien heterogeenisuus haaste opettajan osaamiselle.
9. Opetuksen toteuttamisessa olennaisinta vuorovaikutus: onko sille aikaa ja osaamista?

Toisen asteen koulupudokkaat (Nurmi, Pirkko 2009.)

- Opiskelijat, joilla on lieviä oppimisvaikeuksia, joita ei ole tuettu ja tutkittu asiaan kuuluvalla tavalla.
- Opiskelijat, jotka eivät ole saaneet peruskoulussa tarvitsemaansa tukea.
- Moniongelmaisia nuoria, joiden ongelmiin ei ole puututtu varhaisemmassa vaiheessa.
- Taustalla usein erilaisia huonoja koulukokemuksia, jotka ovat vaikuttaneet negatiivisesti nuoren itsetuntoon ja uskoon omaan kykyihinsä.

Koulupudokkuuden taustatekijöitä (Nurmi, 2009)

- Monelta toisen asteen opiskelijalta puuttuu se tuki, joka monella peruskoululaisella on.
- Toisen asteen opiskelijoilla perhe voi asua kauempana, ystävät ovat lähteneet opiskelemaan muihin oppilaitoksiin ja uudesta koulusta ei välttämättä ole löytynyt ystäviä.
- Opiskelijoiden sosioekonomiset ongelmat paljastuvat usein vasta opintojen edetessä.
- **Sosiaalisen ja taloudellisen tuen puute** korostuvat varsinkin niillä opiskelijoilla, jotka ovat muuttaneet yksin asumaan opiskelu-paikkakunnalle. Ongelmien kasaantuminen näkyy mm. poissaoloina.
- Myös **mielenterveys- ja päihdeongelmat** pahenevat nuoren jäädessä yksin.

Yhteisen nuoremme muotokuva

- Usein heikko peruskoulumenestys
- Usein oppimisen hankaluuksia
- Usein keskittymisen hankaluuksia
- Päihdeongelmia, nettiriippuvuutta
- Elämänrytmi ihan sekaisin
- Jaksamisen vaikeuksia
- Kotirintamalla hankaluuksia
- Hakee sinne minne kaveritkin
- Hakee sinne minne pääsee
- Hakee minne tahansa, kun on pakko hakea
- Ei motivaatiota alalle
- Ei motivaatiota mihinkään opintoihin

Kuraattorityön tilasto
2008 - 2009 asiointiperusteittain
(Savon ammatti- ja aikuisopisto)

Asiointiperuste:

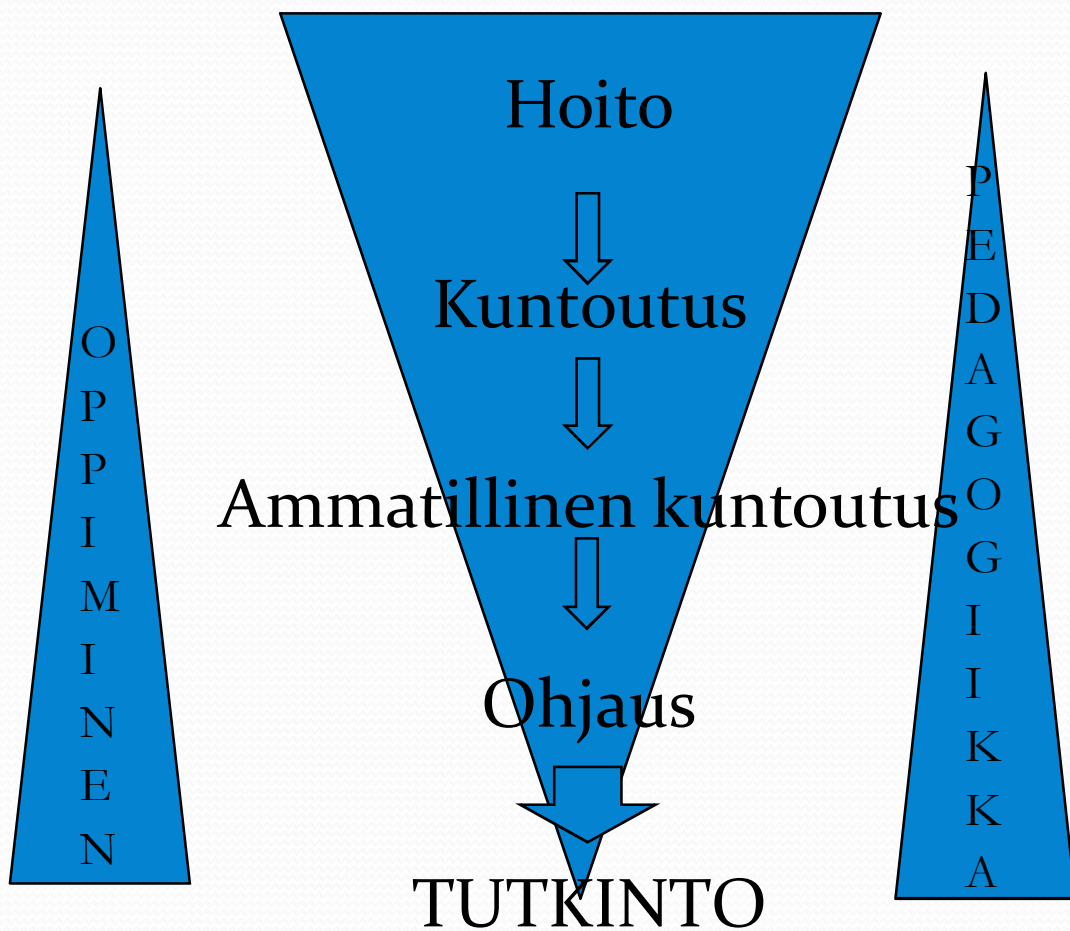
Mielenterveydelliset syyt	151
Oppimisvaikeudet	18
Päihteet	46
Lastensuojelulliset syyt	47
Fyysiset terveydelliset syyt	29
Opiskelumotivaation puute	159
Taloudellinen tilanne	27
Elämänhallinta	172
Sosiaaliset syyt	195
Asiakasmäärä yhteensä	844

Opiskelukyky ja pedagogiikka

- Terveydellisten ja sosiaalisten syiden kanssa kamppailu pelkäästään pedagogisin ja ohjauksellisin keinoin on resurssien tuhlausta.
- Asianmukainen hoito, kuntoutus, sosiaalinen tuki tms. muodostavat tukemisen ytimen, sen selkärangan, jonka ympärille pedagogiikka asettuu lihaksi luiden ympärille.

Pedagogiikka ja oppiminen kuntoutumisen prosessissa

Opiskelukyky nuoren elämän vedenjakajana

Opiskelija ON opiskelukykyinen

- Pystyy päätoimiseen opiskeluun
  - Pedagoginen tuki, ohjaus ja opiskelijahuolto ovat riittäviä
  - Valmistuu säädetyssä ajassa

Opiskelija EI OLE opiskelukykyinen

- Ei pysty osallistumaan päätoimisesti opintoihin
- Ei suoriudu opinnoistaan oppilaitoksen tuella
  - Opiskelijan tarvitsema apu / tuki on oppilaitoksen ulkopuolella
  - Apu / tuki usein vaikeasti saatavissa tai nuoren motivaatio riitä hakemiseen / jonottamiseen
- Opiskeluaika ei riitä, opinnot keskeytyvät

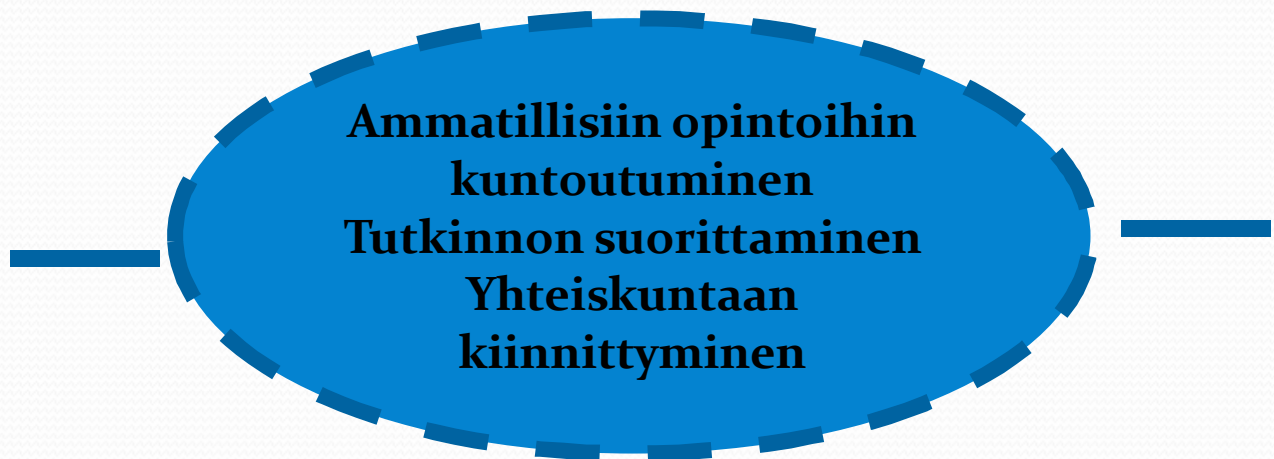
Nuoren opiskelukyvyn tukeminen osana opintoja

**Vaihtoehto ON – EI OLE
-opiskelukykyisyydelle**

Ammatillinen orientaatio

Erityispedagoginen työote

Yksilöllinen ohjaus

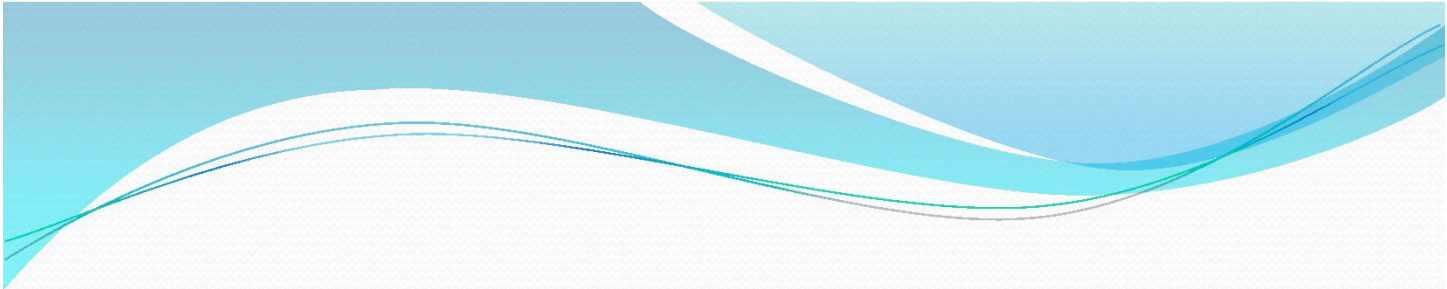
Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattitaito

Kuntouttava työote

Valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus: kuntoutus

- Kuntoutuksella tarkoitetaan toimintaa ja toimenpiteitä, jotka edistävät opiskelijoiden toimintakykyä, itsenäistä selviytymistä ja hyvinvointia.
- Ammatillista kuntoutusta toteutetaan muun muassa ammatillisena erityisopetuksena.
- Tavoitteena on opiskelijan arjen muuttuminen paremmaksi.
- Kuntoutuksellisten tukitoimien avulla opiskelijan mahdollisuudet opiskella, tehdä jatkosuunnitelmia, selviytyä ammatillista opinnoista ja työllistyä lisääntyvät.

-
- Kuntoutuksen lähtökohtana on opiskelijan yksilölliset tarpeet ja odotukset edellytykset, toimintakyky ja voimavarat.
  - Kuntoutus on kokonaisvaltaista, jolloin huomioidaan opiskelijan fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen toimintakyky.
  - Tämä edellyttää moniammatillista yhteistyötä. Kuntoutuksen toteuttamisessa tärkeää on myös toimenpiteiden oikea-aikaisuus.

-
- Kuntoutuksen periaatteiden mukaisesti keskeistä opiskelijälähtöisyys: opiskelija on oman elämänsä ja oman kuntoutumisensa paras asiantuntija ja aktiivinen osallistuja ja päätöksentekijä.
  - Kuntoutuminen on opiskelijan yksilöllinen muutosprosessi, joka etenee itse asetettujen tavoitteiden ja omien voimavarojen mukaan.
  - Kuntoutumisen ja opiskelun lähtökohdat ja tavoitteet ovat samansuuntaiset ja täydentävät toisiaan.
  - Osallistuminen koulutukseen on usein kuntoutumista edistävää toimintaa jo sellaisenaan.

Lainsäädäntö opiskelijuuden ohjaajana

Laki ammatillisesta koulutuksesta 1998/630

34 §

Opiskelijan velvollisuudet

- Opiskelijan tulee osallistua opetukseen, jollei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta.
- Opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti.

20 §

Erityisopetus

- Vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästymisen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi erityisiä **opetus- tai opiskelijahuollon palveluja** tarvitsevien opiskelijoiden opetus annetaan erityisopetuksena.
- Opiskelijalle tulee laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.

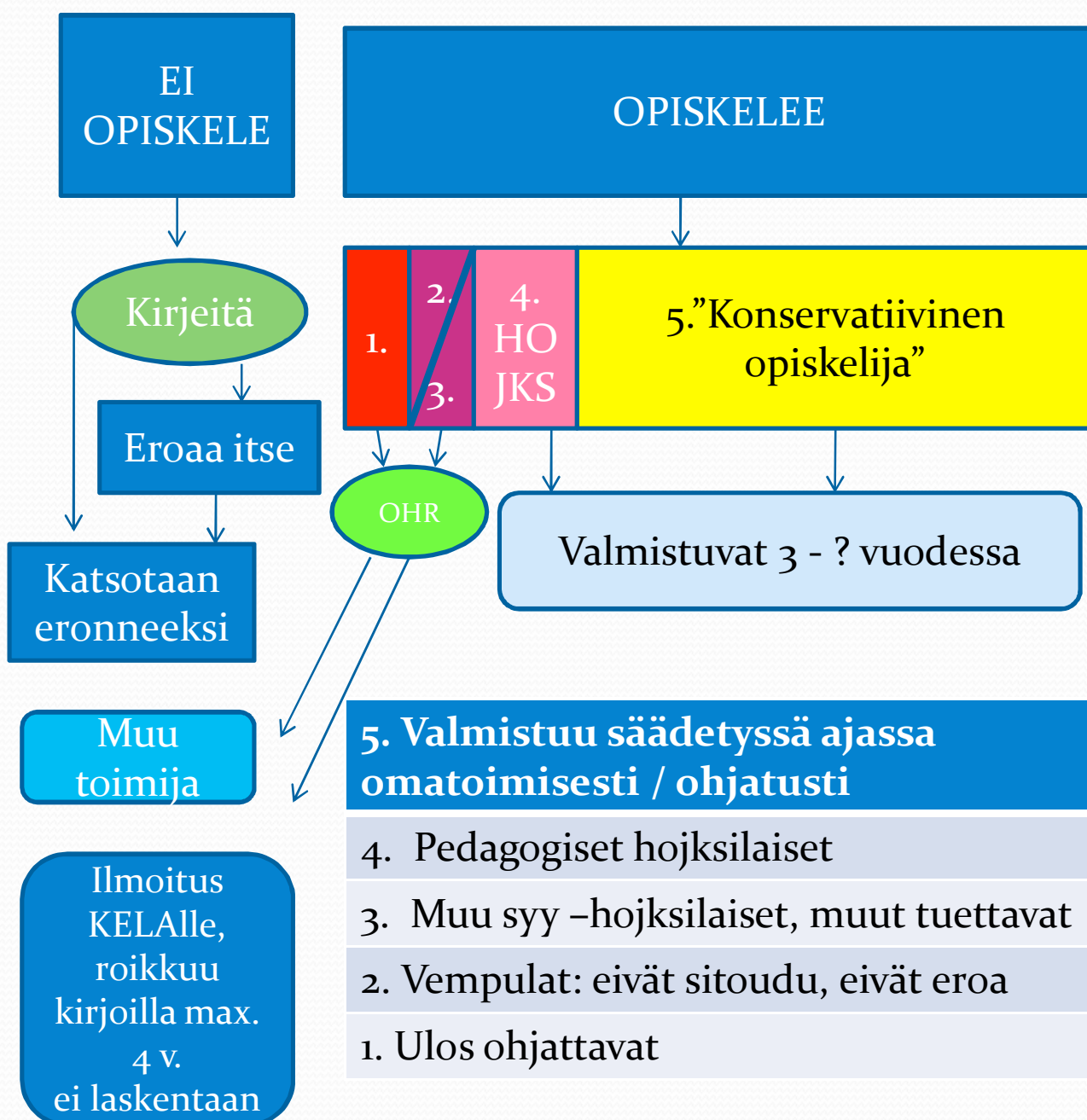

31 §

Opiskeluaika

- Opiskelijan tulee suorittaa opintonsa enintään yhtä vuotta opintojen laajuudeksi määriteltyä aikaa pidemmässä ajassa, jollei opiskelijalle perustellusta syystä myönnetä suoritusaikaan pidennystä.
- Opiskelija, joka ei ole suorittanut opintojaan 1 momentissa mainitussa ajassa, katsotaan eronneeksi.
- Eronneeksi katsotaan myös sellainen opiskelija, joka pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta, **jos on ilmeistä, ettei hänen tarkoituksenaan ole jatkaa opintoja.**

Opiskelijan vaihtoehdot oppilaitoksen näkökulmasta

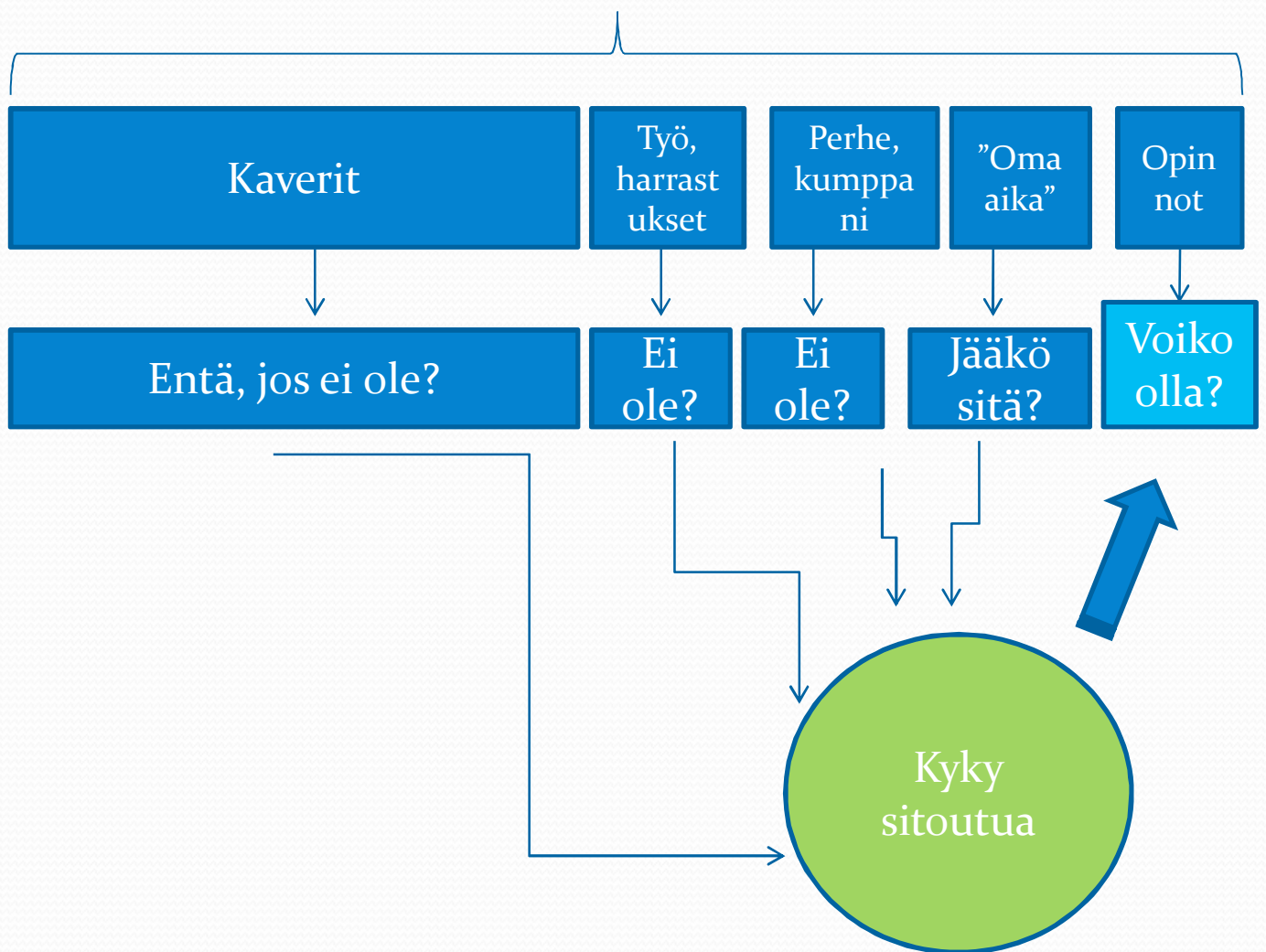

Opiskelijan vaihtoehdot nuoren näkökulmasta

teksti

Käytettävissä olevan ajan, kiinnostuksen ja voimavarojen jakaantuminen

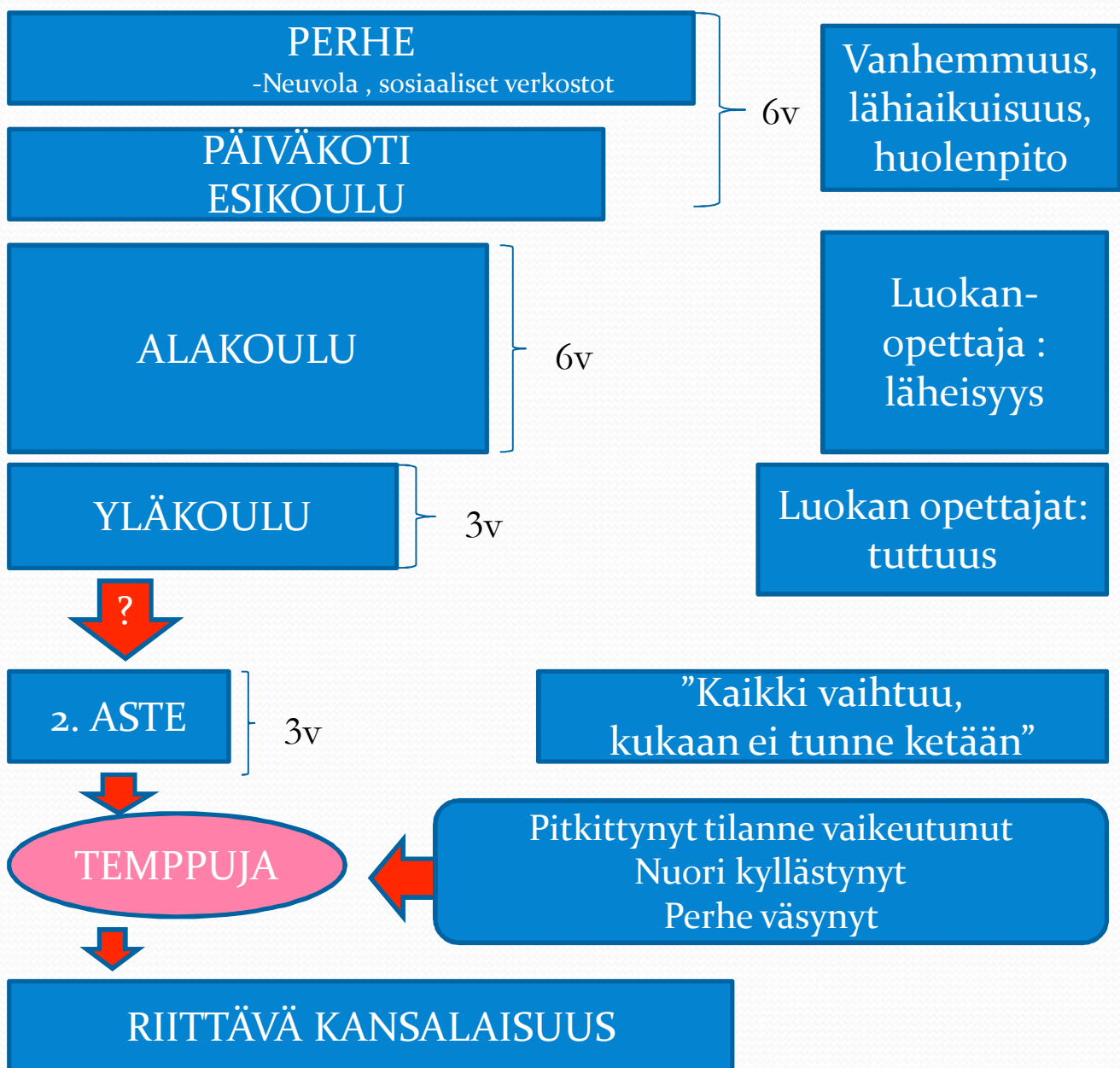
Toisen asteen opintojen ja nuoren tukemisen asemoitumien yhteiskunnallisesta näkökulmasta*

- Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen tehokkainta päiväkodeissa
  - Heikki Hiilamo, tutkimusprofessori, Kela-
- Alle 7 keskiarvolla peruskoulun päättävistä *puolella* mt-ongelmia / jaksamisen vaikeuksia
- Lähiympäristön aikuiset määrittävät nuoren hyvinvoinnin => luokka on nuoren kehitysyhteisö
  - => opettajan merkitys aikuisena!
- Matti Rimpelä, dosentti, Tampereen yo-

* Puheenvuorot Lähde – voimaa matkalle –hankkeen aloitusseminaarissa Kuopiossa 21.2.2011

Lapsen ja nuoren kehitysyhteisöjen toimintamahdollisuudet ja odotukset

Kiitos!

On niitä, jotka saavat
asiat tapahtumaan,
niitä, jotka katsovat,
kun asiat tapahtuvat
ja niitä, jotka ihmettelevät
mitä mahtoi tapahtua.

- Manfred Kats de Vries -